

OKÉNKO

DO FARNOSTI

VYDÁVÁ FARNOST SV. VÁCLAVA V LETOHRADĚ

Ročník XXXI **Duben 2022** **číslo 4**

Můj kraj

Ten kraj, kde země rodí kamení
a kde jsou lidé sami k sobě přísní,
kde živá voda řeči pramení
a jemná líheň pohádek a písní.
Kde místo révy rostou brambory
a na dně řek se zlatá zrnka třpytí.
Kraj, kde se žije všemu navzdory,
kde z lesů slyšíš vlkodlačí vytí.

Kde ze svatby se chodí zvesela
a ze hřbitova pokorně a zticha.
Vystrkov, kde si o věž kostela
oblaka dřou svá promodralá břicha.
Kraj, který voní jako včelí plást,
kde skřivan zpívá nad rozkvetlou mezí
a mamince je teprv sedmáct,
ten kraj – jak zrezivělý nůž
mi v srdci vězí...

Jiří Žáček

Charakter člověka je nejdůležitější.
Reportér má zprávu ověřovat nejméně ze
dvou solidních zdrojů. Zprávy na internetu
bez udání pravdivé adresy, nemusí být pravdivé.
I náš rozum potřebuje hygienu.

Úvodem

Putin nemá soucit ani s dětmi, rodičkami, nemocnicemi a pokojnými městy. A nejen mnoho Rusů k tomu mlčí. Už tisíc let př. Kr. nesměl Izraelita chovat trkavého býka. Je trestné mít agresivního psa. Jsme odpovědní za zřůdné vůdce, které jsme si zvolili a necháváme je škodit. Válka ukázala, co vše jsme krutě zanedbali. Necháváme Ukrajinu vykrváčet. Jak prosit Ukrajince i Boha o odpuštění? Mrtvé neoživíme.

Ukrajinci obdivuhodně brání svou vlast a demokracii; svoboda a mír nejsou zadarmo. Vědí o nukleárních zbraních Ruska, ale nenechají se zastrašit. I nám pomáhají narovnat se. Jejich padlých obránců je nám líto, ale neprohráli, hrdinně položili život za druhé.

U nás válka nezuří, ale i my jí budeme poněkud postiženi – v něčem se uskrovníme a hladý neumřeme. 97% našich občanů schvaluje pomoc válečným uprchlíkům z Ukrajiny. Pomáháním se zbavujeme strachu, posilujeme si sebeúctu, získáváme nové přátele. Děkujeme všem, kteří jakkoliv pomáhají!

Zesnula Madeleine Albrightová. První žena (Česka!) v úřadu ministryně zahraničí USA (1997-2001). Mnoho nám pomohla. Významně se také zasadila o vstup ČR do NATO.

Jak budeme letos slavit Velikonoce? Jak je budou slavit na Ukrajině? Pořád na napadené myslíme, z války nelze vystoupit. Ježíš také v Getsemanech prosil apoštoly, aby mu byli nablízku, když se hrozil všech budoucích hrůz, kterým se mu nepodaří zabránit. /v

Ukrajinská hymna

Ještě neumřela Ukrajiny ani sláva,
ani svoboda,
ještě se na nás, bratři Ukrajinci, osud usměje.
Zhynou nepřátelé naši jako rosa na slunci,
začneme konečně vládnout v naší zemi.
Duši, tělo, obětujeme za naši svobodu,
ukážeme, že jsme, bratři, z kozáckého rodu.

Povstaňme bratři v boj krvavý
od Sanu k Donu,
v domovině otců nenecháme
nikoho vládnout.

Černé moře se usměje, děd Dnipro zaraduje,
v naší Ukrajině se osud změní.

Duši, tělo, obětujeme za naši svobodu,
ukážeme, že jsme, bratři, z kozáckého rodu.

Práce rukou a upřímné nadšení doplní svoje
a svobody píseň bouřlivá se
po kraji rozlehne,
za Karpaty se odrazí a po stepích zahřmí,
sláva Ukrajiny stane mezi národy.

Duši, tělo, obětujeme za naši svobodu,
ukážeme, že jsme, bratři, z kozáckého rodu.“

Kde je mírnost chybou, tam je lhůstnost
zločinem. *G. Christoph*

Někteří lidé stále věří v diktátora s lidskou
tváří. I když říká: „Nepřítel zákeřně střílí po
našich letadlech, která pokojně bombardují
jeho města.“ *Ivo Vlk*

My víme, že lžou.
Oni vědí, že lžou.
Oni ví, že my víme, že lžou.
My víme, že oni vědí, že my víme, že lžou.
Ale stejně lžou.

Alexandr Solženicin

Rusko nepochopíte bez návštěvy Kremlu.
Mají tam největší zvon a největší dělo na
světě. Dělo puklo při prvním výstřelu, zvon
se rozbil, když jej táhli na zvonici a ani
jednou nezazvonil. Je to úplně k ničemu, ale
největší na světě. *Vít Vlnas, historik*

Na začátku 1. i 2. světové války nikdo netu-
šil, jak daleko zlo dojde. Podobně nevíme,
kam dojde Putin.
Přesto je důležité o té hrůze mluvit.
EU (včetně Česka) přes embargo od r. 2014
vyvezlo do Ruska zbraně za 8,5 miliardy.

Zdražila vodka a kluk se ptá: Tati, ty budeš
méně pít? A táta na to: „Ne, chlapče, vy teď
budete méně jíst.“ *Ruský vtíp*

OTEVŘENÝ DOPIS RUSKÝCH PROTESTANTSKÝCH PASTORŮ

Podle právě vyhlášeného zákona jim za toto hrozí až 15 let v trestanecké kolonii. Za dva dny podepsalo přes 400 duchovních.

*„Kdykoli mohu prohlásit o národu nebo království, že je vyvrátím a zničím; pokud se však ten národ odvrátí od svého zla, pak i já upustím od trestu, jež jsem zamýšlel proti nim.“
(Jer 18:7–8)*

Draží spoluobčané,

naše armáda s plnou silou provádí bojové akce v jiné zemi, shazuje bomby a střílí rakety na města našeho souseda, Ukrajiny. Jako věřící lidé považujeme to, co se děje, za těžký hřích bratrovraždy – hřích Kaina, který vztáhl ruku na svého bratra Ábela.

Žádný politický zájem nebo důvod nemůže ospravedlnit smrt nevinných lidí. Umírají staří lidé, ženy, děti. Vojáci na obou stranách jsou zabíjeni, města a infrastruktura jsou ničeny. Kromě vojenských cílů ničí střely a bomby také nemocnice, civilní budovy a obytné domy. Množství lidí se stalo uprchlíky a oblastí, kde probíhají boje, se ocitly na pokraji humanitární katastrofy. Kromě samotného krveprolítí představuje in-

vaze na suverénní Ukrajinu porušení práva na svobodné se-
beurčení jejích občanů. Mezi našimi národy se zasévá nenávisť, která vytvoří propast odcizení a nepřátelství pro další generace.

Válka ničí nejen Ukrajinu, ale i Rusko – jeho obyvatele, ekonomiku, mravnost, budoucnost. Písmo svaté nás nabádá: „odmítej zlo a usiluj o pokoj“. Varuje nás: „Kdo rozsévá zlo, ten je sklídí“. Chceme-li se skutečně opřít o duchovní hodnoty, musíme dbát slov Ježíše Krista: „Vrať svůj meč do pochvy, neboť

kdo tasí meč, mečem zahyne.“ Je také psáno: „Zlé činy nejsou trestány rychle, proto se lidské srdce nebojí páchat zlo.“

Boží soud je však nestranný a neodvratný.

Dnes je chvíle, kdy každý z nás musí nazývat věci pravými jmény. Dokud máme ještě šanci uniknout trestu shůry a zabránit rozpadu naší země. Musíme se kát ze svých činů nejprve před Bohem, ale také před ukrajinským národem. Musíme odmítnout lež a nenávisť. Vyzýváme mocné naší země, aby zastavili toto nesmyslné krveprolítí!

*Duchovní evangelických církví v Rusku:
(následují podpisy)*

MÍRUMILOVNÁ ZEMĚ

z rozhovoru starosty Kyjeva Vitalije Klička

V roce 1994 se Ukrajina z dobré vůle – protože chtěla být mírumilovnou zemí – vzdala třetího největšího jaderného arzenálu na světě. Výměnou za nezávislost a územní celistvost. A jedna ze zemí, která měla tuto nezávislost a územní celistvost garantovat, byla Ruská federace. Pak jsme měli anexi Krymu, pak jsme měli Doněck a Luhansk. Teď máme válku v naší zemi. Nevěřte Rusům! Podívejte se do historie i na to, co se děje teď. Kdykoliv Rusové něco říkají a něco „garantují“, nevěřte jim. Putin má plán obnovit ruské impérium. A kdo bude další? Polsko? Česko? Pobaltské země? Důvodem této války je, že jsme se v roce 2014 rozhodli stát se součástí rodiny evropských zemí. To je náš cíl. Napsali jsme si do ústavy, že demokratické hodnoty jsou pro nás klíčové. Nechceme zpět do SSSR, tečka. A za to jsme teď ve válce. Napsali jsme si do ústavy, že demokratické hodnoty jsou klíčové. Nechceme zpět do SSSR, tečka. A za to jsme teď ve válce.“ Položit život za svou zem je pro každého muže velká čest. Nikdo nechce zemřít, ale každý to chápe!

Moc Vám, Čechům, děkuji. Velmi si vaší pomoci vážím. Vím kolika lidem,

uprchlíkům od nás, pomáháte. V těchto kritických situacích poznáte přitele. Je to pro mne osobně velmi důležité. Můj otec byl důstojníkem letectva a byl kousek od Mimoně. Všichni jsme byli tehdy zblblí ruskou propagandou. Tehdy mi moji čeští kamarádi říkali: „Víš, ty jsi milý, ale my vás tu nechceme, nechceme tu ruskou armádu.“ Velmi dobře si to pamatuji, tehdy jsem tomu nerozuměl. Říkal jsem jim: „Vždyť vám přiná-

šíme mír“. Ale oni mi říkali: „My tu ale nechceme ruskou armádu.“ Teď už to chápou, teď tu máme podobnou situaci, jen o dost krvavější. I proto jsem vám vděčný a nikdy vám nezapomeneme, že jste nám pomohli.

Pobuda vám řekne na ulici o cigaretu. Dáte mu ji. Chce další. A pak hodinky....

Proto my říkáme: Jakmile jsi dal pobudovi první cigaretu, v tu chvíli jsi přišel o hodinky. Když hned zpočátku pobudu pošlete někam, nechá vás být. On to jen zkoušel. Tak jako Putin zkoušel Západ. A Západ v té zkoušce neuspěl.

Viktor Šenderovič

Paní Nadezhda Sukhoruková v obleženém Mariupolu píše na své Fb stránce:

Vycházím na ulici mezi bombovými útoky. Musím vyvenčit psa. Pořád kňučí, třese se a schovává se mi za nohy. Můj dvorek, obklopený výškovými budovami, je tichý a mrtvý. Naproti hoří vchod do sto páté budovy. Plameny sežraly pět pater a pomalu stravují šesté. V místnosti oheň hoří. Černá spálená okna jsou bez skla. Z nich, jako z jazyků, vlají záclony ohryzané plameny. Vím, že brzy také přijdu o život, je to jen otázka dní. Všichni v našem obklíčeném městě čekají na smrt. Jen bych si přála, aby to nebylo tak děsivé. Před třemi dny se na nás přišel podívat kamarád mého nejstaršího synovce a řekl nám, že došlo k přímému zásahu na hasičskou zbrojnici. Některé záchránáře Rusové zabili. Jedné ženě ustřelili ruku, nohu a hlavu. Přála bych si, aby mé části těla byly stále na svém místě, i když explodovala letecká bomba.

Nevím proč, ale zdá se mi to důležité. I když na druhou stranu mě při bojových operacích stejně nepohřbí. To nám řekli policisté, když jsme je náhodou našli na ulici a zeptali se, co dělat s mrtvou babičkou našeho známého. Poradili nám, abychom ji dali na balkon. Zajímal by mě, na kolika balkónech leží mrtvoly?

Náš dům na Mira Avenue je zatím jediný bez přímých zásahů. Jen tlaková vlna vyrazila okna.

Celé nádvoří je pokryto několika vrstvami rozervaných stromů, střepy skla, plastů a roztržených věcí. Snažím se nedívat na železnou sračku, která přistála na hřišti. Myslím, že je to raketa, nebo možná nášlapná mina. Je mi to jedno, ale je to nepříjemné. Vidím něčí obličej v okně ve třetím patře a třesu se. Bojím i těch živých lidí.

Můj pes začal výt, zřejmě bude pokračovat střelba. V noci bylo ticho jako v hrobě.

Na ulicích nejsou žádná auta, není slyšet žádné lidské hlasy, na lavičkách nejsou ani děti, ani babičky. Dokonce i vítr je mrtvý. Pár lidí tu ale je. Mrtví leží u domu a na parkovišti, přikrytí kabáty. Nechci se na ně dívat. Bojím se, že uvidím někoho, koho znám. Život v mém městě živoří ve sklepech. Bojím se výbuchů a tmy. Chtěla bych brečet, ale už mně to nejde. Je mi líto sebe, své rodiny, svého manžela, sousedů, svých přátel. Vracím se do sklepa a poslouchám příšerné zvuky, které vydávají chvějící se kusy rozbitých železných konstrukcí.

Uplynuly dva týdny a já nemůžu uvěřit, že existoval nějaký jiný život.

V Mariupolu se ve sklepech krčí přežívající. Každý další den je pro ně těžší přežít. Nemají vodu, jídlo, světlo, nemohou ani rozsvítit kvůli neustálému ostřelování.

Lidé Mariupolu potřebují žít. Prosím vás, pomozte jim. Šířte to dál. Ať všichni vědí, že jsou nadále zabíjeni bezbranní civilisté.

Už se neříká nevěra, ale speciální sexuální operace na cizím území.

VĚTŠINA LIDÍ NA UKRAJINĚ MLUVÍ RUSKY

- Ano. Víte proč?
- 1720 – Petr I. zakázal tisk v ukrajinském jazyce a zabavení ukrajinských církevních knih
- 1729 – Petr II. nařídil, aby byly všechny vládní dekrety a nařízení psané v ukrajinštině přepsané v ruštině
- 1763 – Kateřina II. zakázala výuku v ukrajinštině na Kyjev-Mohylské akademii
- 1764 – Kateřina II. nařídila rusifikaci Ukrajiny
- 1769 – Ruská pravoslavná církev nařídila zabavení ukrajinských základů a církevních knih
- 1775 – Zničení Záporožského Siče a uzavření ukrajinských škol v úřadech kozáckého pluku
- 1789 – Polská komise pro školství nařídila uzavření všech ukrajinských škol
- 1804 – Panovnickým dekretem byly v Ruské říši zakázány všechny ukrajinské jazykové školy, což vedlo k úplnému degradaci ukrajinského obyvatelstva
- 1832 – Reorganizace vzdělávání na Ukrajině přeměnila veškerou výuku na ruský jazyk
- 1847 – Zvýšená perzekuce ukrajinského ja-

- zyka a kultury, zákaz nejlepších děl Tarase Ševčenka, Panteleimona Kulise, Mykola Kostomarov ...
- 1859 – Ministerstvo náboženství a vědy Rakousko-Uherska se pokusilo nahradit ukrajinskou cyrilickou abecedu latinskou ve východní Galicii a Bukovyni
- 1862 – Uzavření ukrajinských nedělních škol pro dospělé v ruské části Ukrajiny
- 1863 – Valuev Circular – tajný dekret, zakazující cenzorům povolovat vydávání ukrajinské duchovní a populárně vzdělávací literatury, ukrajinštinu označoval jen jako lidové nářečí prostých lidí, nikdy samostatným jazykem nebyl a nebude, je to „zkorumpovaná ruštinavlivem Polska“
- 1864 – Přijetí listiny, která stanovila, že základní školní vzdělání má být vedeno pouze v ruštině
- 1869 – Zavedení polského jazyka jako úředního jazyka vzdělávání a správy polské východní Galicie
- 1870 – Ruský ministr školství uvádí, že „konečným cílem vzdělání pro všechny inorodty (neRusy, doslova „lidé jiného původu“) je nepochybně jejich rusifikace
- 1876 – Alexandr II. dekretem zakázal tisk a import jakékoli ukrajinské literatury

- ze zahraničí a zakazuje ukrajinské scénické vystoupení a ukrajinské texty v hudebních a lidových dílech
- 1881 – Zákaz vyučování na veřejných školách a konání církevních kázání v ukrajinštině
- 1884 – Alexandr III. dekretem zakázal ukrajinská divadla ve všech provinciích „Malého Ruska“
- 1888 – Dekret Alexandra III. zakázal používání ukrajinského jazyka v úředních institucích a ukrajinských jmen
- 1892 – Zákaz překládat knihy z ruštiny do ukrajinštiny
- 1895 – Zákaz hlavní správy tisku vydávat dětské knihy v ukrajinském jazyce
- 1914 - 1916 – Rusifikační kampaň na západní Ukrajině proti používání ukrajinské řeči při vzdělávání a v církvi

Za Stalinovy vlády se věci nezlepšily. V hladomoru zemřely 4 až 7 milionů Ukrajinců při pokusu o genocidu. Ti už svůj jazyk a kulturu nemohli předávat. Toto není úplná historie rusifikace Ukrajiny. Rusko ničí ukrajinský jazyk a kulturu už přes 350 let. Takže ano, spousta Ukrajiny mluví rusky. Ale ne z vlastní volby.

David Patrick Harris

NEZNÁTE PRAVÉ RUSKO

Yuliya Malko

Nás Ukrajince velmi znepokojuje vaše velice mylná představa o Rusku na Západě. Přátelé, nemáte ponětí, co je to Rusko. Brutální a nelidská agrese ruské armády vás překvapila, ale pro nás to bohužel nebylo nové odhalení. Ukrajinci, stejně jako všechny národy sousedící s Ruskem, které měly tu smůlu žít s nimi ve stejné zemi, po mnoho staletí trpí despotickou koloniální politikou diskriminace, represe a zločinů, které ohromují brutální vynalézavostí. Počet obětí ruské agrese trvající tři století okupace se odhaduje na miliony, a proto dnes Ukrajinci tak zoufale bojují za svou svobodu. Pro vás je Rusko Dostojevskij, balet a Čajkovskij. Pravdou ale je, že vysokou ruskou kulturu vytvořili společně zotročené národy říše, kteří neměli právo světu vyjavit svou vlastní národnost. Všechno nejlepší, co Ukrajinci, Židé, Litevci, Arménci a další vytvořili - si Rusové přivlastnili. Po staletí drancovali naše historické a kulturní artefakty, přivlastnili si naše kulturní dědictví a na oplátku importovali teror, smrt a ponížení. I dnešní Rusko stále vydává naše dřívější kulturní osobnosti za Rusy. Putin nám upírá naši svébytnou národnost. Bohužel drtivá většina obyčejných Rusů - které dnes považujete za oběti tamního režimu - Putin podporuje. Bez nich by moc jejich režimu nebyl tak silný. Putin jim tvrdí: Jste nejvyšší národ a musíte vládnout světu. Evropané a Američané jsou bezdušní a zkorumpovaní. Ruské hranice nikde nekončí! - Rusům se to líbí, tleskají

mu. V dětské hymně věnované Putinovi zaznívá fráze „Vrátíme Aljašku“ - taková je jejich tvář - imperiální šovinismus, revanšismus a xenofobie. Pro své politické účely manipulují vítězstvím nad nacismem ve druhé světové válce a zároveň znehodnocují nejen enormní příspěvek k vítězství Spojenců, ale i dalších národů SSSR.

Putin otevřeně řekl, že bez Ukrajiny by válka nevyhráli, ale Ukrajina je jednou z nejpostiznějších republik bývalého Sovětského svazu. Za náš velký podíl na vítězství s nacistickým Německem se nám pak dostalo cti, být zakládajícím členem Organizace spojených národů. Skutečnou tvář Ruska jste viděli v Polsku v r. 1939, ve Východním Prusku v r. 1945, v Budapešti v r. 1956 a v Praze v r. 1968. Se smutkem musíme konstatovat, že zatímco monarchické Rusko jednalo s Evropou se skrytým opovržením a závistí, sovětské Rusko se snažilo Evropu dobýt a udělat z ní socialistickou říši. Třicet let Rusko šíří lživé a hororové příběhy o evropských pedofilech, kteří si údajně vybírají ruské děti pro sexuální zvrácenosti, homofobní příběhy a obvinění katolíků ze satanismu. Může vám to znít neuvěřitelně, ale pokud se na to pečlivě zeptáte ruského kamaráda, potvrdí se vám to a bude se odkazovat na

podobné fejky. Moderní Putinovo Rusko sní o zničení západní civilizace, protože ji vnímá jako ideologicky nepřátelskou. Přátelé, účelem psaní tohoto textu není zasévat nenávisť, protože nikdo nemůže být diskriminován na národním základě. Chceme vás jen varovat, že Putin má ve své zemi a ve svých pátých kolonách u vás, mnohem větší podporu, než si myslíte. My, ukrajinské kulturní osobnosti, vás vyzýváme, abyste neznehodnocovali oběti ruské války proti Ukrajině a nepřirovnávali je k hypotetickému „utrpení“ obyčejných Rusů. Rusko ve své historii nežilo ani v rok míru, neustále vede války na mnoha místech ve světě a podporuje diktátorské režimy a teroristické organizace. Tento stav existuje bez ohledu na současný státní systém v Rusku. Jeho imperiální ideologie se pravděpodobně nezmění svržením Putina. Nepodceňujte agresivitu Ruska a nenechte se jím zmást, takové chyby jsou nákladné.

od Eugene Gavršenka

Agresora nikdy nezastavíte shovívavostí. Jste-li shovívaví, jen ho pobízíte, aby si vzal více. A bohužel, v politice platí, že s každým soustem roste apetit. Je proto nutné, abychom se zastali našich ukrajinských přátel. A také je nutné, abychom trvali na dodržování mezinárodního práva, podle kterého nikdo, ani velmoc, není oprávněn obsadit území sousedního státu.

Současné dění považuji za selhání západní diplomacie dobré vůle. Je nutné připravit novou evropskou bezpečnostní strategii vůči Rusku a středoevropské země - včetně České republiky - toto musí iniciovat.

Karel Schwarzenberg

Mám to tak:

1. Nikdo vás pomáhat nenutí!
2. Cítíte-li se ohroženi přívalem uprchlíků, je to správně. Jejich přítomnost spolu s vlnou zdražování a dalších sankcí nám totiž bytostně ukazuje, že se děje něco strašného a že se nás to týká!!! A to nám v Česku (zatím) nepadají na hlavu bomby.
3. Máte-li pocit, že sami trpíte nedostatkem, existuje v naší zemi státní aparát i síť neziskovek, které pomáhají při všemožných životních případech. Ty fungují dál a fungují stejně, jako doposud, určitě se na ně obraťte.
4. Jste-li zdraví, pracujte, ať si ještě můžete vydělat na vše, o čem si myslíte, že vás udělá šťastnými. A nezávidíte uprchlíkům obnošené oblečení a vyřazené notebooky.
5. Ukrajinci přecháží před válkou, nikoliv před hladomorem. Pochází z podobných poměrů, v jakých žijeme my. S sebou si vzali to, co měli po ruce, hlavně to nejcennější. Ano, mají telefony, mají třeba nové boty, často jsou velmi vzdělaní a možná si na Ukrajině žili lépe, než my tady. Ale teď mají jen jeden kufr s věcmi a jejich zemi okupuje diktátor, který bombarduje dětské nemocnice!
6. Ne všichni nám budou sympatičití a určitě se mezi nimi najdou i vyukukové, kteří budou chtít zneužít něčí pomoci. S tím je potřeba počítat, ale ne z toho udělat předsedek a omluvenku pro vlastní neangažovanost.
7. Trápí-li vás závist, nepřejčnost, xenofobie či prostá lidská arogance, vyhledejte odborníky a nevylévejte si zlost na někoho, koho vůbec neznáte a nic o něm nevíte.

Miroslav Tomanec

Prý převzato ze stránek města Hustopeče, ale já jsem to tam nenašel a původní zdroj jsem ztratil..., autorovi se omlouvám, ale je to pro mne velice trefné a výstižné...

UKRAJINA MUSÍ VYDRŽET, RUSKO SE ŘÍTÍ DO PROPASTI

rozhovor s Karlem Schwarzenbergem

Čekal jste, že se ještě dožijete války v Evropě?

Nečekal. A taky jsem se dost zmýlil. Myslím jsem, že je Putin chladnější a rozumnější. Ale ten jeho proslov těsně před přepadením Ukrajiny, to byl projev velmi emotivního člověka. Tam bylo už naprosto jasné, že to měl dlouho v plánu. Myslím jsem, že bude velké divadlo, že bude vydírat, ale že začne velkou válku, to mě ani ve snu nenapadlo.

V roce 2014 jste říkal, poté, co Rusko anektovalo Krym, že jestli nepomůžeme Ukrajině dodávkami zbraní, tak ji Putin sežere kus po kuse, a že jestli to neuděláme rychle, tak nás to vyjde ve výsledku mnohem draž. Vypadá to, že jste to odhadl přesně. Proč myslíte, že to neviděli i ostatní západní politici?

Nechtěli to vidět, protože je to mnohem pohodlnější. Je to stejné jako v třicátých letech. Leckdo si přečetl Mein Kampf, kde přece Hitler řekl, co chce dělat. Ale oni mu to nevěřili, nechtěli věřit, protože je to mnohem pohodlnější. Už dávno jsme měli Ukrajině mnohem víc pomáhat. A také jednat s Rus-

ukrajinská holčička

Na Putina neplatí vůbec nic. Žádné dohody, papíry, slova. Ten člověk lže, udělá to, co řekl, že nikdy předtím neudělá, teď dokonce začal hledat zrádce národa (...) Stal se z něj jakýsi Joker, který si dělá, co chce. Sestřelí jadernou elektrárnu, vyhrožuje jadernými zbraněmi, bombarduje nemocnice, školky i civilní domy. To zničilo jakoukoli možnou důvěru v budoucí ruské vedení. Po Putinovi, jakkoliv se „rozumný“ člověk může dostat do popředí Ruska, si nikdy nebudeme moci být jisti, jestli pod nějakou záminkou znovu nezaútočí na lidstvo.

Michael Kocáb

kem a vysvětlit mu, kde jsou meze. Ale obojí se zmeškalo. Američané se probudili až v posledních měsících a začali všude říkat, že bude válka. Ale to už bylo pozdě.

Co dělat teď?

My musíme teď nějaký čas čekat a ubohá Ukrajina vydržet.

Nebylo by lepší do toho vojensky vstoupit?

Nesmíme začít třetí světovou válku. Kdyby NATO zasáhlo otevřeně proti ruským vojskům, tak by z toho byla velká válka. Můžeme posílat zbraně a podobně, ale těžko zasahovat přímo. Teď bude záležet vzhledem k hospodářské situaci na tom, jak dlouho Rusko vydrží.

Snad Ukrajina?

Ukrajinci bojují mnohem lépe než ruské vojsko, to se ukazuje jako hodně neobratné. Nikdo neví, na jak dlouho mají Rusové prostředky bojovat. Válka je drahý špás.

Myslíte, že jim Čína pomůže?

Čína do toho asi nepoleze, protože by jí to vůbec nepomohlo. Teď profitují z toho, že Rusové jsou v blbě situaci, a nemají nejmenšího důvodu, aby Rusům pomohli.

Co když začnou Rusové bombardovat ukrajinská města a nebudou hledět na civilní oběti? Vydrží se na to Evropané a Američané nečinně dívat?

Pokud by to bylo strašlivé, tak určitě ne. Vzpomeňte si, jak začal zásah Američanů v Srbsku. Poněvadž se Američané nevydrželi dívat v televizi, co se dělo v Jugoslávii. Tudíž vznikl velký tlak na to, aby do toho vstoupili a Srbům to překazili.

No jo, ale Srbové neměli atomové zbraně. Proto mělo NATO snazší rozhodování.

Proto do toho teď Američané nevstoupí. Jsou už také mnohem otrlejší. Ale přesto, co dnes západní svět dělá – všechny ty sankce –, tak to Rusové dlouho nevydrží. To je podstatně něco jiného, než byly sankce před sedmi lety. To byly jen kecy, ale teď sankce působí a Ru-

sové je berou vážně. Podle mého to musí Ukrajinci ještě dva měsíce vydržet.

Nebude to dřív? Vždyť už vyjednavači říkají, že začínají nalézat společnou řeč.

Doufejme, ale nebude to snadné. Snad si už Rusové začali uvědomovat, že to neprobíhá, jak si vysnili. Můj starý kolega Lavrov už připustil, že jim někdo něco nakecal a že se nechali do konfliktu s Ukrajinou zatáhnout. Lavrov asi vidí, že se Rusko řítí do propasti. On je inteligentní člověk a vynikající ministr zahraničí, tak už asi hledá díru, jak z toho ven.

Proč do toho konfliktu Rusové podle vás

šlí?

Očividně i politici jsou lidé. A jinak chladného Putina přemohly emoce. On je zastánce Velkoruska, což je stejně škodlivá teorie jako Velkoněmecko a vede do stejné pasti.

Putin nechce přiznat, že Ukrajinci jsou samostatný národ a že mají nárok na existenci. Což byl celý obsah jeho proslovu, kterým začala tahle válka. Samozřejmě kecal blbosti, protože po staletí byla velká část Ukrajiny součástí nikoli Ruska, ale patřila k Řeči pospolité, což byl společný stát Poláků, Litevců, Bělorusů a z velké části Ukrajinců.

Myslíte, že kdyby západní státy po obsazení Krymu nasadily stejné sankce jako dnes, tak by k invazi nedošlo?

Myslím, že nedošlo. Ale tehdy si Putin z našich kroků nic nedělal. Všimněte si, jak je teď překvapen naší dnešní reakcí. Západ není tak degenerovaný a slabý, jak si myslel. Překvapil ho Biden, že něco dělá, i Evropa, která ukazuje, že když se překročí nějaká červená linka, tak pevně zareaguje.

Překvapili vás Němci, že nakonec drží basu a přikročili k tvrdším sankcím?

Dokázat postavit Němce proti Rusku, to je diplomatický majstrštyk. Poněvadž skoro dvě stě let bylo základní pravidlo německé zahraniční politiky – převzaté od Pruska – nikdy se nepostavit proti Rusku. Když Bedřich II. prohrál s Ruskem u Kunersdorfu (1759), tak poznal, že Rusko je velmoc a není dobré si ji rozkmotřit. To se pokazilo až v první světové válce. V posledních letech se ale k tradiční politice Němci vrátili, ale invaze na Ukrajinu byla i na Němce příliš.

Jaký výsledek teď čekáte? Asi je iluzí si myslet, že Putin odejde s prázdnou, nemyslíte?

Určitě lze čekat dlouhá jednání. Ukrajina asi přijde definitivně o Doněcko a Luhansko a taky o Krym, a tím to skončí.

Co podmínka, aby se z Ukrajiny stal neutrální stát po vzoru Rakouska nebo Švédska?

To bude pro Ukrajinu těžké. Když se podíváte na mapu, tak mezi Ruskem a Rakouskem je dosti států, mezi Švédskem a Ruskem je alespoň Baltské moře. Mít mocného souseda a být neutrální, a navíc neozbrojený, to by bylo pro Ukrajinu neúnosné.

Švédsko je po zuby ozbrojená neutrální země.

To by byla možná schůdná cesta a čekám, že je do toho Evropa bude tlačit.

Myslíte, že se Ukrajinci smíří se ztrátou území?

Budou muset, ale třeba to nebude navěky. Až tam nebude Putin, nebo bude svržen, tak se může stát všechno.

Proč Rusové dovolili, aby to došlo tak daleko, že Putin napadne sousední, bratrskou zemi?

Protože je to diktatura! Já jsem to vždycky říkal, ale tady to nechtěl nikdo slyšet. Jak chcete nazvat to, že Putina napadlo na Ukrajinu zaútočit a nemusel se na nikoho ohlížet?

Myslíte, že za vším je jen Putin?

Hlavně on. Vzpomeňte si na to, že když

oznámil obsazení těch dvou separatistických republik, tak i šéf ruských tajných služeb nevěděl, co má říkat. Podle všeho to věděl jen ministr obrany Šojgu a náčelník generálního štábu Gerasimov. Ani Lavrov to zřejmě nevěděl.

Vy jste spolu řešili v roce 2009 plynovou krizi, jak na něj vzpomínáte?

Pamatuji si na to, jak jsme byli v Moskvě, na jednání bylo vše skvělé, ale pak byla tiskovka a na ní povstala ruská novinářka – hezká blondýnka – a položila Lavrovovi očividně domluvenou otázku, jestli když bude postaven v Čechách americký radar, tak umístí Rusko své rakety v Kaliningradu?

Lavrov řekl, že pokud bude ve východní Evropě americký radar, tak ano. Já jsem podotkl, že podle mých zeměpisných znalostí je z Prahy ke kanálu La Manche o pár set kilometrů blíž než na Ural, a proto patříme ke střední nebo do západní Evropy, ale ne východní.

Lavrov se na mě vítězoslavně obrátil a řekl: V OSN patříte do východoevropské skupiny, a tím pádem jste východní Evropa. Což znamená, že patříte do naší obory.

Myslíte, že kdybychom nebyli v NATO a v EU, tak si na nás znovu Rusko brousí zuby?

No jasně, tak s námi už dávno zatočili. Vzpomínám na bezpečnostní konferenci v Mnichově v roce 2007, kam přijel sám Vladimír Vladimirovič a měl tam projev. Byl jsem tehdy ministr zahraničí a měl jsem proslov hned po něm a dobře jsem ho poslouchal.

Ve svém projevu jsem poté řekl, že jsem vděčný panu prezidentovi za jeho projev, protože mi potvrdil všechny důvody, proč bylo nutné, abychom vstoupili do NATO, a že jsme jednali správně. Němci se poté na mě vrhli a vynadali mi, proč Putina zlobím, když je tak vstřícný.

Nemá Západ díl viny na celé situaci? Že se choval k Rusku arogantně a neslyšel jeho požadavky? Že Rusku západní politici v 90. letech slibovali, že se NATO nebudou na východ rozšiřovat?

Ten slib byl polovičatý. Důkladně jsem to studoval. Nikdy nic takového nebylo podepsáno. Ale je pravda, že se o tom mluvilo. Nesmíte však zapomenout, že kdyby byl v Rusku zachován Jelcinův kurz, tak by se NATO nerozšiřovalo. Kdyby se Rusko vyvíjelo k demokracii, tak by k tomu nedošlo. Ale tam to vzalo zpětný chod, začala se utužovat diktatura.

Ale k anexi Krymu došlo po Majdanu v roce 2014. A Rusové měli problém s tím, že to až moc podporovali Američané.

To je blbost. Prezident Janukovyč si během pár let vlády vybudoval neuvěřitelné barokní sídlo, korupce a neschopnost byly takové, že to Ukrajinci nevydrželi. Tam bylo skutečné lidové povstání. To byl pro Putina varovný signál, že by se mohli barevnou revolucí nakazit i Rusové.

Ale Ukrajina zůstala rozdělená na ruský východ a proevropský západ. Nebyla chyba to ignorovat a nabízet jim členství

Západ Putina ničím neohrožuje, Ukrajina válčí za svobodu celého světa. Ukázala, že když bude mít zbraně, tak NATO nepotřebuje. Je to jediný bojeschopný a na bojovou situaci mentálně naladěný národ, ostatní jsou naladěni na plážovou dovolenou,“ říká publicista Jefim Fištejn, který pochází z Kyjeva. „Jsem pyšný na národ, který je z úplně jiného těsta. Zaskočilo to Putina i Západ,“ dodává.

Jefim Fištejn

PODĚKOVÁNÍ

13. března 2022 odešla z pozemského života paní Anna Kylarová z Kunčic.

Děkujeme Charitě za její služby, které nám ulehčily péči o maminku: půjčovnu kompenzačních pomůcek, pečovatelskou službu a domácí hospic. Všechny jejich pracovnice byly naprosto profesionální a pro nás velkou oporou. Děkujeme za projevenou soustrast a všem, kdo se přišli s maminkou rozloučit.

rodina Kylarova

v NATO?

Vašnosti, jak teď vidíme, celá Ukrajina se brání Rusům. To ruská propaganda vám namluvila, že ruskojazyčná část Ukrajiny touží po spojení s Ruskem. Je to trošku podobná situace v Irsku. Když si před sto lety Irové vydobyli samostatnost, tak jen malá část tam mluvila irsky, většina mluvila anglicky, a přesto nechtěla anglickou nadvládu.

Ale jak to bylo na Krymu? Za pár dní skoro všichni ukrajinští vojáci přešli pod ruské velení.

To je naprostá pravda, ale tam armádě veleli stále sovětsí důstojníci. Tam to Ukrajinci během barevné revoluce zanedbali. Nestarali se o armádu ani námořnictvo, a proto přišli o lodě a část armády. Tam nebyla armáda ani ukrajinská, ani ruská, ale sovětská.

Taky tam během těch událostí vlály hlavně staré sovětské vlajky, protože krymské obyvatelstvo, poté co původní Tatary vyhnali, zavřeli, zabili, je hlavně sovětské. Proč? Protože tam celou sovětskou éru chodili do důchodu příslušníci sovětské armády, policie a tajných služeb. Tam je totiž báječné pobývat a bylo to umožněno jen privilegované části sovětské společnosti.

Zpět k mé otázce. Byla chyba nabízet Ukrajině členství v NATO? To byl přece pro Putina červený hadr.

S odpuštěním, v tomto se můžeme prát. Vzpomínám si na summit NATO v Bukurešti v roce 2008. Tam ani Gruzie, ani Ukrajina pozvánku do NATO nedostaly, ale Putin to pochopil jako pozvánku, aby mohl napochodovat do Gruzie – a pár roků nato na Ukrajinu. Nejsem si jistý, že máte pravdu. Opak je pravdou. To, že NATO odmítlo Gruzii a Ukrajině nabídnout členství, si Putin vyložil jako slabost a vtrhnul tam.

Dokončení na str. 12

AKTUALITY

Svatost smíření před Velikonocemi:

Čtvrtek 7.4. 15:30-17:30 v kostele sv. Václava (p. Tomáš Fiala)

Pondělí 11.4. 16 -17 v kostele sv. Václava (p. Pavol Sandánus)

Velký Pátek 15.4. 8:00-10:30 Šedivec (p. Josef Roušar)

Bohoslužba smíření bude 10.4. v 15 h. v kostele sv. Václava v Letohradě, v Mistrovicích v 15 hod.

MEZINÁRODNÍ HUDEBNÍ FESTIVAL LETOHRAD 2022

4. – 12. června

Každým rokem se na začátku června koná v Letohradě významná kulturní akce – Mezinárodní hudební festival. Bohužel měl tento festival díky pandemii koronaviru dva roky nucenou pauzu. O to více se těšíme na pokračování našeho krásného festivalu. 31. ročník se letos uskuteční od soboty 4. června do neděle 12. června a čeká nás celkem 9 koncertů v Letohradě a také jeho okolí (Jablonné nad Orlicí, Králíky, Mistrovice, Lukavice, Výprachtice, Horní Čermná). Při zahajovacím koncertě se můžeme těšit na galakonzert Lenky Filipové, tradičně na Tvzri Orlice – sobota 4. června od 19.30 hodin. Na tento koncert bude zahájen **předprodej vstupenek v letohradském Informačním centru** na Václavském náměstí (budova Městského muzea) od 2. května (vstupné na zahajovací galakonzert je: 200,- Kč sezení na místa na křeslech a 150,- Kč – volné sezení na lavičkách). Na ostatní koncerty se budou vstupenky prodávat vždy až 45 minut před začátkem akce. Festival bude zakončen v neděli 12. června od 15 hodin v kostele sv. Václava v Letohradě závěrečným galakonzertem – Barocco gala.

Přesný program naleznete na:

www.mhf.letohrad.cz a budeme Vás samozřejmě o něm informovat také v příštích vydáních zpravodaje.

Novinkou letošního roku je spolupráce s dalším velkým festivalem. Jak již víte, do Letohradu se přestěhoval ze sousedního Žamberka festival Jamrock (9. – 11. 6. 2022). Zástupci obou festivalů pak uzavřeli dohodu na budoucím pořádání propojené akce – Central European Festival – MUSIC IN DIVERSITY – Letohrad.

Přátelství Boha křtem přijali

5. 3. Tamara Pokorná

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

4. 3. Jana Matyáše 61 let
18. 3. Annu Kylarovou 92 let

Rusští vojáci se dostali do podobné situace jako naši předkové v 1. světové válce, poslali je zabít: „Vystřel dřív než tvůj nepřítel.“

PASTORAČNÍ RADA 10. března

1. Poděkování

- Paní H. Majvaldové za ušití nových ubrusů na faru.
- Hele Jurenkové a jejím pomocnicím za přípravu pohoštění pro ty, kdo pečují o naše kostely. Všem, kteří se setkání účastnili a podíleli se na příjemné atmosféře: díky za váš podíl na tom, že je v našich kostelích pěkně.
- Máše Novotné, Maruše Mikyskové a mladým, kteří pomohli zorganizovat výlety s náboženstvím.
- Panu faráři za den strávený s mládeží v Litomyšli.
- Luďkovi Majvaldovi a Petru Moravcovi za osvětlení kunčického kostela na Popeleční středu v ukrajinských barvách.
- Všem přispěvovatelům na Adopci na dálku: dle Charity se ve farnosti vybralo 71.575 Kč.
- Všem dárcům, kteří podpořili při nedělní sbírce Charitu a mohli jsme tak poslat na její účet 63.576 Kč na pomoc Ukrajině. Jurenkovým za práci s počítáním sbírky.

2. Ukrajina

- Obecné informace – postup pomoci v naší farnosti (pokladničky, sbírka – viz výše, nabídky ubytování);
- Informace z Charity – M. Malá:
  - odhad 40 aktuálně v Letohradě ubytovaných osob (přes Charitu) – preference samostatných bytů – nabídka ještě je;
  - pomoc od ČCE: Momentálně nabízena kapacita 34 osob (z části již vytiženo);
  - -skvělá spolupráce s Městem Letohrad (přísp. 200 tis na Letohradsko); na ZŠ Komenského již 10 dětí – Charita vybaví pomůckami;
  - Sbírka Konzum – již 60 tis vybráno (bude dělit mezi Charitu a ČČK) – základní minimální „kredit“ uprchlíkům pro začátek;
  - V Centru pod střechou vymezen čas pro Ukrajinské maminky - středy
  - Jakub Hlaváček – humanitární pomoc – chystá se přivést rodiny, pro které bude zde možné ubytování;
  - so 26.3. benefiční koncert - náměstí
  - Podnět pro ekonomickou radu: zvážít případnou možnost pravidelné odesílané podpory z prostředků farnosti

3. Akce z pastoračního plánu a další

Březen:

- 17. 3. 19:00 - setkání moderátorů synodních skupinek; též je zájem o setkání všech členů synodních skupinek – na schůzce moderátorů stanovíme formu a termín setkání;
- 24. 3. - 2. setkání rodičů dětí, které letos půjdou poprvé ke Stolu Páně, fara;
- 26., 27. 3./2.,3.4. Pohled pro misie;
- Návštěvy nemocných před Velikonocemi – p. farář;

- Vstupy do škol na téma Velikonoce – Jana Skalická, Maruška Mikysková
- Křížové cesty: Kunčice, Orlice, Letohrad – začne se 2. neděli postní na Kunčicích

Duben:

- 1.4. Postní duchovní obnova (Vojtěch Kodet) – Orlovna večer
- 7.4. 18:00 Pastorační rada

Velikonoce

- 10.4. Květná neděle: žehnání ratolestí, pašije – rozdělit čtení podle rolí; 15 hod kostel sv. Václava - bohoslužba smíření;
- Zelený čtvrtek 14. 4. bohoslužba 18 hod., umývání nohou, adorace
- Velký pátek 15. 4., 15:30? - bohoslužba, adorace, pašije – mládežníci;
- Bílá sobota 16. 4. – adorace
- 17. 4. Vzkříšení – Slavnostní bohoslužby 5:00 Orlice
- společná snídaně v Orlovně
- Letohrad, 10:00
- Cesta vzkříšeného

Další náměty:

- Modlitby růžence za Ukrajinu – Kunčice v 18 h.: po, út, čt, ne; Letohrad so 17:30
- Poptávka po obnově Slova pro děti (Orlice), požádáme Marušku Mikyskovou
- Obnova agapé po mši sv., domluva občerstvení na velikonoce (J. Čanda)

23.4. Brány památek dokořán (J. Čanda) – jde o akci Města Letohrad, za farnost se navrhuje:

- Kostel sv. Václava v Letohradě: otevřený kostel, informační panel o historii - mohl by být k dispozici návštěvníkům během celého roku; přístupná zvonice;
- Kostel Na Orlici: konečně vernisáž obrazů Křížové cesty, otevření zvonice. Na vernisáži by mohli vystoupit buď restaurátoři, případně paní Zápalková, která byla kurátorkou výstavy; informační panel o křížové cestě.
- Kaple na Kopečku: zpřístupnění na omezenou dobu...

Zapsal M. Hoffmann

HOSPODAŘENÍ FARNOSTI v r. 2021

PŘÍJMY:

Sbírky pro farnost:	434 062 Kč
Sbírky na cizí účely:	
Svatopetrský haléř	12 922
Plošné pojištění	26 291
Charita	33 092
Pastorační aktivity	16 146
Církevní školství	19 801
Kněžský seminář	26 468
Papežská misijní díla	15 794
Pomoc Moravě – tornádo	83 034
Člověk v tísni-SOS Afghánistán	5 300

SBÍRKY CELKEM: 672 910 Kč

Dary:	
Dary na opravu Kunčice	6 000
Dary na opravu Lukavice	10 000
Dary z biskupství	100 000
Dary ostatní	235 836
DARY CELKEM	351 836 Kč

PŘÍSPĚVKY:	
Oprava omítka kostela sv. Václava Letohrad:	
Pardubický kraj	250 000
Ministerstvo kultury	1 550 000
Město Letohrad	380 300

Oprava kaple Jana Nepom. Kopeček:	
Ministerstvo kultury	1 550 000 Kč
Město Letohrad	303 785 Kč

Kulturní akce	
Město Letohrad	27 000

Příspěvek na kostel v Lukavici	
Obec Lukavice	32 000 Kč

PŘÍSPĚVKY CELKEM: 4 093 085 Kč

Úroky	6 577 Kč
Nájemné	72 854 Kč

PŘÍJMY CELKEM: 5 197 262 Kč

VÝDAJE:	
Mzdové náklady	15 904
Odeslané sbírky	238 848
Fond solidarity, na účetnictví	57 036
Dary biskupství	
– na pastorační asistenty	6 744
Výdaje na bohoslužby	1 961
Oprava kaple Kopečku	1 853 879
Oprava omítky kostela sv. Václava	2 454 844
Oprava rozhoupávání zvonu na zvonici	73 200
Oprava Lukavice - ošetření mobiliáře	63 850
Opravy ostatní a revize zabezpeč. zařízení	56 840
Malé opravy a reжіe	359 123
Daň z nemovitosti	4 329
Dary	10 276

VÝDAJE CELKEM: 5 196 834 Kč

Stav k 1.1.2021 2 248 043 Kč

Stav k 1.1.2022 2 248 471 Kč

Opravy v r. 2021:	
Oprava kaple na Kopečku:	1 853 879 Kč
Příspěvky	1 853 785
Podíl farnost	94

Oprava omítky kostela sv. Václava	2 454 844 Kč
Příspěvky	2 180 300
podíl farnosti	274 544

Bílé límečky

Teta Aninka zemřela
Aninka z kopce
Co ta se za mlada v kravíně nadřela!
Trávy a fůr hnoje naházela
Všechno ručně, japakjináč?!
U toho čtyři děti vychovala
Pro každého měla dobrý slovo
A kdo potřeboval, tomu napekla věnečků
a dortů až hrůza
Celá vesnice stojí v kostele
Každý v nejlepších šatech
Bílé límečky na vrásčitých krcích obdařily
muže mimořádnou elegancí
Ženy zkrásněly vlastním prožitým hořem
Mnohé mají jasnou tvář, protože ví, že
Aninka věřila v laskavou náruč Boží
Celá vesnice děkuje za naplněný devadesátiletý život jedné z nich
Před kostelem Eva vypráví: „Maminka těžce dýchala. Přijely ještě sestřičky z hospice, aby jí ulevily od bolesti. Pak usnula. Celou noc spala bez hnutí. Chodily jsme se dívat, jestli dýchá. Ráno se vzbudila, podívala se někam do dálky, usmála se, a s tím úsměvem usnula, a už se nezbudila.“
Lidé jdou v průvodu březovou alejí na hřbitov
Bílé límečky zpod pánských kabátů a sak oslňují vzácností
Právě přiletěli špačci a v korunách stromů štěbetají o vášni, se kterou se jaro klube na svět

/M

A CO MY...

Jak daleko je přání od skutečnosti? Někdy víc než světelné roky. Alespoň tak mi připadá poslední věta mého březového povídání. Válku tu máme a asi od ní neutěčeme ani za ta dubnová kamna, jak se v pranostice o březnu a dubnu říká. O pranostikách pro další měsíce bych raději měla mlčet, i když právě ta májová slovy o vyhánění se zrovna nabízí. Začala jsem nevázně o bolestivých věcech. V obchodě potkávám maminky ubytované v blízkém hotelu. Mají zarudlé oči, omluvný pohled těch, co nechťejí, ale musí obtěžovat, protože přečíst nápisy psané latinkou a ještě v cizí řeči je problém. A tak na mobilech ukazují těm starším, u nichž předpokládají znalost azbuky, názvy potravin a pak nekoněčně a pokorně děkují, když se domluva podaří.

Ty zarudlé oči. Vzpomínka na maminku a babičku. Něco společně šily, byly ustarané, určitě však ne kvůli tomu novému mrněti, co hlavně spalo v kočárku nebo postýlce a nebyla s ním žádná řeč. Pak stál výsledek jejich práce na schodech k babiččině pokojíku. Byly to rance, jeden patřil mně. Měla jsem do něj dát svou teplou čepici, rukavice a ještě řadu dalších věcí. A žádnou hračku, ani svého milovaného hadrového paňácu Pepíka. Že do rance půjdou jen nejpotebnější věci a tolik, abych jej unesla, kdybychom museli utíkat. To bylo k nepochopení.

Dětský svět se odehrává mimo realitu, ale vnímá strach, starosti, bolest dospělých hlavně jako ztrátu jistot. Když jsem chodila tenkrát s babičkou na procházku, nabádala mne maminka, abych neutíkala, že babička chodí pomalu. Jak bychom tedy mohli utíkat. Vždyť by nám babička nestačila! Nevyřešila jsem to a problém se ještě navršil, když mne maminka odvolala z chodníku, kde jsem hrdě popojížděla s kočárkem, a začaly se dít věci. Mimino daly ty dvě dobré duše do postýlky, z kočárku vyndaly i slamiček, maminka předčítala babičce dlouhý seznam nákupu a na ten nákup jela s prázdným kočárkem! Babička mi vysvětlila, že asi bude válka, ona už jednu válku zažila, ví, co to je bída, a tak jede maminka nakoupit ty nejdůležitější věci. Nejdůležitější věci byly mouka, kroupy, mýdlo, zrnková káva, homole cukru..., víc si nepamatuju. A s tím budeme utíkat? Prý ne, čára už se zastavila. Jen kousek od nás.

To všechno začalo dávat smysl, když nás paní učitelka Krčmářová hned v první třídě vyvedla na Kopeček, ukázala za krásného podzimního dne na hory v dálce, pojmenovala je Hory Orlické a prohlásila, že jednou nám zase budou patřit. To už jsme věděli, že náš svět končí za Jablonným.

Utíkat do neznáma, k cizím lidem s jinou řečí, jinými písmeny, s holýma rukama, to jsme nemuseli. Ani se v Kyšperku nestřílelo. A jak hluboko se ta vzpomínka na roky 1938 – 1940 vryla.

Co zkušenost s válkou způsobí v životech těch dětí, které se dnes choulí v náručí maminek, drží se za ruku babičky, nebo dokonce k hranici nadějnějšího světa doputovaly samy?

A co my? Zatím většina z nás táhne za jeden provaz a snaží se pomáhat co nejvíc. Zatím jsme ta slušná, vnímavá, chápající společnost. Můžeme zvednout hlavy a vážít si zase sami sebe. Zatím. Bojím se napsat další myšlenku: jak dlouho nám to vydrží?

Také jste si všimli, že skoro deset dní se nezval žádný pochybovačný, natož kritický hlas? Ale už zase těm zaprodaným otrnulo a už zase zvedají hlavy a do jednotné společnosti vnášejí pochyby a neklid. Přesně podle příkazu rozděl a panuj.

Myslím, že to začalo názorem, že posílat zbraně Ukrajincům znamená válku prodlužovat. No, Ukrajinci válku nezačali a bránit se košťaty by asi účinné nebylo. Měli by prý místo obrany jednat, Ukrajinci. Ale s kým, když se druhá strana k jednáním nedostavuje, nebo si klade vždy jiné podmínky, jak a o čem by jednat ochotná byla.

Naši rozporovači teď našli tu správnou strunu, v naší společnosti v horších časech tak snadno rozehratelnou: závist. Jdou na to chytře. Staví se do pozice starostlivých ochránců spořádaného života a tak se nahlas a naléhavě obávají o dostupnost zdravotní péče pro české občany, o kvalitní vzdělávání pro české žactvo, o pracovní místa pro české pracující a vsadila bych poslední korunu, že nastane debata o výši podpory, o levnou dopravu, o pojištění, o možnost dotovaného

bydlení, když naše mládí se tak těžko k bydlení dostává. A dál máte neomezenou možnost vymýšlet, na co všechno začnou ti najednou státoporní rozporovači poukazovat, jen aby lidem nasadili do mozku červa závidí. Současně s ním zase drobení společnosti, výčitky, nenávisť, neschopnost shody.

Jsmo rozmazlená společnost a svého pohodlí a klidu se neradi vzdáváme. Vždycky to tak nebylo.

Mám moc ráda knihu pana Adamce Město Kyšperk a jeho obyvatelé v 17. - 20. století. Tady je doloženo, že jsme přesně před 100 lety žili velice skromně. Třeba právě to bydlení, teď kvůli běžencům tak aktuální. Když jsem si našla náš nynější dům (vystavěn kolem r. 1797, dvakrát vyhořel a byl vždy znovu postaven, většinou z nepálených cihel), žily v něm v r. 1921 tři rodiny. Když to přepočtu na osoby, sejde se nás tu o svátcích nebo o pouti ještě o pár duší víc, ale to se těch pár svátečních dní vydrží. Tři rodiny z počátku minulého století to vydržely léta. S kadičkou na zahradě, bez koupelny, jak to tenkrát bylo s vodou, nevím. Dům na Orlicích, v němž vyrůstala maminka, měl pod svou střechou ve třech rodinách obyvatel 14. Na začátku 20. století jsou zaplněné domy běžný standard.

Budeme se muset uskromnit. Kvůli následkům covidu, kvůli ekonomickým problémům souvisejícím s válkou, kvůli utečením, kvůli inflaci a problémům, které světová ekonomika přinese. Hlavně však kvůli tomu, že jsme lidi a těžko bychom mohli žít s představou, že vedle nás někdo strádá až k nebytí. A také bychom už od této chvíle měli počítat s tím, že až Ukrajina svůj boj vyhraje, ona ho jistě vyhraje, bude i na nás, abychom zdevastované zemi pomohli postavit se na nohy. Za její statečnost jí to dlužíme.

EN

ANEŽČINY DOBROTY

Je skvělý mít za ségru Barunku.

Já jí teda nejčastěji říkám Brnk, protože když byla malá a zkoušela psát, naprosto ignorovala samohlásky, takže se právě takhle podepisovala. (Její podpis byl teda ještě vždycky vyvedeně zrcadlově obráceně – stejně jako já je levačka, takže jí to asi připadalo přirozenější, nebo nevím.)

Brnk je nejen moje ségra, ale i skvělá kámoška. Víme o sobě první poslední a můžeme se jedna na druhou ve všem spolehnout. Baru mi taky dovede na rovinu říct svůj názor či kritiku, kterou se mi někdy už i podaří přijmout.

Nevýhoda je, že ona žije v Brně (chápete, Brnk z Brnka) a já v Praze, a proto se nevidíme tak často, jak bychom chtěly. Naštěstí existují ty internety, takže jsme spolu takřka v každodenním kontaktu.

Včera jsem jela narychlo k našim, protože mamka je v nemocnici, tak aby tam tařka nebyl smutnej a sám. Baru se svým Jiříkem

JÍDLO

Děda měl koně. Jeho vlastně nebyly (u nás se říkalo ty koně, nikoli ti koně). I když totiž byly jeho, ve skutečnosti patřily JZD. I když jeho nebyly, byly ustájeny v jejich původní, tedy jeho maštali. Byly vždycky dva, Ferda a Šárka, ale pak už zbyl jenom Ferda. Málem mi ukousl hlavu a člověk nikdy nevěděl, co od něj může čekat.

Děda se vrátil z fabriky a lidem, kteří se od sud ve tři autobusem z Ostravy vrátili spolu s ním, jezdil s koňmi orat, vláčet, osévat a sklízet jejich záhumenky. Byla to jejich pole, která vlastně jejich nebyla, nýbrž byla JZD, a jezeďácké bylo i pole dědovo.

Lidé za obdělání svých jezeďáckých záhumenků museli platit. Nikoli však dědovi, nýbrž JZD. Ještě si tu složenku pamatují: „Za koně, 80 Kčs.“ Babička pracovala v jezeďáckém kravině, a když přišla domů, čekala na ni kráva a prase, ale také husy a slepice. Zvířata jsme od nejmenších až po největší a nejstarší měli skoro za členy rodiny. Miloval jsem, když se Ferda se Šárkou pásli: ty nenapodobitelné voňavé zvuky uštipované a zuby drcené trávy, to blažené pofrkování a cinkání postrojů. Jako by tu tehdy hrála ta nejkrásnější hudba a jako by to, že se ta velká mírumilovná zvířata spokojeně pásala, bylo tou nejlepší zárukou podivuhodného štěstí a pokoje a odkazem na dobu, která se už nikdy nevrátí.

Jestliže někoho milujeme, ať je to naše žena, nebo třeba pes, kráva či kůň, vždy nám dělá velmi dobře pozorovat, jak nám ti tak blízcí tvorové jedí, stejně jako když krmíme mi-

a kamarádem Králíkem zrovna odjížděli od našich do Brna. Vyšlo to hloupě, protože jsme se o nějakou půl hodinu minuli. A já jsem je přítom tak moc chtěla vidět...

Když jsme se blížili k mému rodnému městu, zazvonil mi telefon.

„Ane? Kde jsi? Dívej se z vlaku, možná nás uvidíš!“

A tak jsem třeštila oči do začínajícího šera a hledala něco, co by připomínalo Brnk, Jirku a Králíka nebo jejich stříbrný auto. Nějaký dvě zastávky od mé cílové stanice jsem je najednou uviděla.

Všichni tři stáli vedle sebe na nástupišti a zběsile mávali. Vůbec neřešili, co si asi říkají moji spolucestující, na který to muselo bez kontextu působit (a dle jejich výbuchů smíchu i působilo) komicky.

Prostě mi chtěli udělat radost. Na ničem jiném jim nezáleželo. Je neuvěřitelný, že jim stálo za to zaparkovat na zabláceném parkovišti, vylézt z vyhrátého auta a čekat na šedivý nástupišti jen proto, abychom na sebe několik desítek vteřin mávali.

Tenhle nádhernej moment jsme ještě s Baru zvěčnily sesterským vlakovým selfie a pak už naše setkání přetrhla nekompromisní písťalka.

Pá, moje drahá Brnk!

Jo a nebojte, mami už je z nemocnice doma!

/AN

lované dítě, nemocnou manželku či starou maminku, která tu ještě s námi je a můžeme jí vrátit aspoň něco z toho, co jsme dostali.

Jako by vidět milovaného člověka jíst bylo něčím mystickým. Jako by se nám právě zde zjevovala Boží láska a jeho přítomnost v celém svém podivuhodném tajemství a my přihlíželi oslavě života.

Jednou v sobotu šli učedníci s Ježíšem polem. Učedníci z hladu mnlí klasy a jedlí obilí. Jak víme, Ježíš se jich zastal, neboť utišit hlad pro něj bylo více než dodržet příkázání soboty. Mne ale stále více baví pomyslením na to, jak je vlastně musel milovat.

Ladislav Heryán

ŘÍKALI NÁM KULACI, ALE BYLI JSME OTROCI

Božena Jůvová se narodila v r. 1923 v Českých Heřmanicích-Borové v okrese Ústí nad Orlicí. Spolu s ní se jako dvojče narodil i bratr Vladimír. Rodný statek čp. 27 vlastnila rodina její matky Anny, rozené Hudečkové (1901-1986). Otec Stanislav Jůva (1894-1964) se tam přiženil ze Lhůty u Vysokého Mýta v roce 1919. Také otcův bratr Václav Jůva měl dvojčata, syny Zdeňka a Václava, kteří byli podobně staří jako Božena s Vladimírem.

Pamětnice líčila své dětství jako hezkou dobu, jejíž součástí zcela samozřejmě byla od malička i práce. Ke statku patřilo kolem dvaceti hektarů půdy, v hospodářství měli 25 kusů dobytka, prasata, tři koně. „Starali jsme se o kočky, krmili králíky, měli jsme dvacet hus, tak jsme pro ně dělali šišky a trhali kopřivy, nosili jsme dříví a uhlí ke kamnům. Se sousedy jsme si vzájemně pomáhali s polními pracemi a pak jsme si sedli na lavičky a vypravovalo se. Byli jsme veselí, nikdo se nikoho nebal,“ vyprávěla pamětnice. První třídy obecné školy vyšla Božena v Českých Heřmanicích, do měšťanky chodila do vedlejší Sloupnice. Po ukončení osmé třídy v roce 1937 zůstala na pomoc doma v rodném hospodářství.

Boženin otec Stanislav Jůva byl pevný, vlastenecky smýšlející člověk a Sokol. V žádné době se nenechal zlomit ani nepřevlékl kabát, protože ve své povaze měl také nebojácný vzdor. Pamětnice to doložila na jeho činech v době války, kdy pomáhal lidem trpícím nedostatkem potravin. „Za Němců táta zabil prase, husy či jalovici. Pak to ukryl do vozu mezi otýpky slámy a vezlo se to do České Třebové. Pomoc organizoval nějaký pan Blažek z Heřmanic. Kdyby na to Němci přišli, mohlo to být pro něj špatné, bylo to zabité načerno. Ale nikdo nás neudal.“

Táta mi řekl, ať se nebojím, že jsem Jůvová

Přestože i za války museli odvádět zemědělské produkty, nebyly to dodávky devastující, a tak válečné období přežili bez újmy. O zpusťování jejich majetku i duší se přičinil až režim následující. Hned v roce 1948 zahá-

jila Komunistická strana Československa direktivní, násilnou kolektivizaci zemědělství. Spustila štvavou kampaň proti sedlákům, které označila za „vesnické boháče“ a „kulaky“, s nimiž je třeba se vypořádat. V letech 1948-1960 proběhla hlavní fáze vyvlastňování zemědělské výroby a spojování do stranou ovládaných družstev. Nesplnitelnými dodávkami, pokutami, zabavováním majetků a perzekucí rodinných příslušníků se komunistické straně v krátké době podařilo zlikvidovat selský stav a rodové vazby k půdě.

V listopadu 1948 se bratr Vladimír oženil a převzal po otci rodinné hospodářství. Božena jako svobodná byla první na řadě, s kým začal komunistický režim vláčet. V březnu 1950 jí přišlo předvolání na úřad práce do Litomyšle. „Táta mně řekl, ať se nebojím, že jsem Jůvová: „Němci tě nikde netahali, a bolševici tě taky nikde nebudou tahat!“. Moc jsem se tam s nimi nebavila. Pak jsem trochu víc praskla dveřmi a utekla jsem,“ uvedla pamětnice. Za tři dny dostala další předvolání, a tak se do Litomyšle vydala znovu. Cílem státní moci bylo násilně Boženu vytrhnout z domova, a znemožnit jí práci na statku. Na úřadu práce jí dali na vybranou práci v lese, v cihelně anebo na státním statku Voděřady.

V květnu 1950 nastoupila Božena Jůvová do Voděrad. Vzdálenost pěti kilometrů denně překonávala na kole. „První den mi vedoucí dal kolíčky a lezla jsem celé dny po kolenou při jednocení krmné řepy. Každý měl svůj díl, který musel udělat. Byla jsem tam do Vánoc, pak jsem se schvátla a onemocněla žloutenkou,“ vzpomínala pamětnice. Po měsíci v izolaci a dalším měsíci doma se vrátila na pole. Tehdy však zasáhl lékař, který jí zakázal práci na slunci. A tak Boženu převedli do závodní jídelny Restaurací a jídelen v Litomyšli, kde jako pomocná síla v kuchyni vařila přes 200 obědů. „První tři měsíce jsem v kuchyni nedostala ani korunu, protože jsem dcera kulaka. Pak jsem dělala za 350 korun měsíčně. My nebyly dcery kulacky, my byly otrokyně národa,“ posteskla si pamětnice.

V říjnu 1950 dostal Vladimír Jůva pokutu 50.000 korun za nesplnění dodávek. O dva měsíce později na základě přípisu ONV Litomyšl měly rady místních národních výborů jednotlivých obcí na základě stanovených kritérií označit vesnické boháče. Vladimír Jůva se tak ocitl na obávaných kulackých seznamech.

Pro bratra přijeli estébáci v pět ráno

Dvaadvacátého srpna 1951 v pět ráno přijela ke statku Jůvových tři auta. Asi šest příslušníků StB se začalo dobývat do domu s úmyslem zatknout Boženina bratra Vladimíra. Na udání. „Šla jim otevřít maminka a ptala se, kdo to je? Oni řekli, že strojní a traktorová stanice. Mamince to bylo divné. Když jim otevřela, dali jí do ruky zatykač. Ale máma po nich začala házela botami a nadávat jim. Vláďa byl v trenkách, tak mu dovolili vzít kalhoty. Dali mu pouta na ruce a odvezli ho k výslechu,“ popisovala Božena

Jůvová. „Jeho synovi byl tehdy rok. Pak hledal pořád v posteli tátu. Bylo to hrozné.“

29. února 1952 odsoudil státní soud v Praze Vladimíra Jůvu za velezradu k šestnácti letům odnětí svobody, propadnutí jmění, ztrátě čestných práv občanských a peněžitému trestu dvacet tisíc korun. „U soudu byla Vláďova manželka, maminka s tátou a já, nikdo jiný. Nesměli jsme se nikoho na nic ptát. Lifrovali nás hned ven,“ vzpomínala pamětnice. Důvodem bratrova odsouzení bylo ukrývání Jaroslava Marcala. Ten se v lednu 1949 pokusil o útěk do západního Německa. Na hranicích ho ale chytlí a za trest poslali do Tábora nucených prací v Horním Jiřetíně. Odtud posledního srpna uprchl a začal se skrývat u svého známého Vladimíra Jůvy v Českých Heřmanicích-Borové. Tam se seznámil s Bohumilem Eliášem, který Jůvy navštěvoval, a se kterým pak koncem roku skutečně emigrovali. U Jůvových se dále od března do září 1950 ukrýval člověk, o kterém se Božena Jůvová domnívá, že byl pravděpodobně konfidentem StB.

Na práci a plnění dodávek zůstala na statku Vláďova manželka Libuše, stármoucí rodiče a prarodiče. Po odsouzení jim zabavili veškerý majetek, včetně traktoru, který jim usnadňoval práci v hospodářství. Vladimír Jůva si odpykával trest v uranových dolech v Jáchymově. Jednou za rok měl povolenou kratičkou několikaminutovou návštěvu. „Jak jsme to nesli? Brečelo se ve dne v noci. Máma s tátou na hospodářství nestačili. Do deseti hodin večer dělali osmdesát kup jetele. Když vzpomínám, mám v sobě hrozný vztek na komunisty,“ dodala pamětnice. Komunistická perzekuce postihla i jejího bratrance Zdeňka Jůvu, který byl s rodinou 28. listopadu 1952 vysídlen z rodinného statku ve Lhůtě na Šumpersko.

Maminka chodila potají pro vejce, abychom měli pro sebe

Božena pracovala v kuchyni do roku 1954, kdy se objekt uzavřel, protože se vystavěl modernější ve Vertexu Litomyšl. V letech 1955-1961 pracovala doma a jako brigádnice v JZD České Heřmanice na nejtěžších pracích včetně nočních výmlatů. „Na statku jsme neměli nic. Všechno nám sebrali a zablokovalo se to tady. Mamka chovala dvacet slepic, všechno jsme museli odvádět – vejce,

žito, pšenici. Ale plnit tak vysoké dodávky bylo nemožné. A tak maminka po nocích potají chodila do jedné chalupy pro vejce, abychom měli pro sebe. Říkali nám kulaci, ale byli jsme otroci,“ vyprávěla pamětnice s hořkostí.

Rodiče nakonec museli vstoupit do JZD. Nebylo jiné volby. „Táta nechtěl do JZD. Říkal, že to vydrží, ale nešlo to. Jednou vzal koně a šel do Lito-

myšle na okres. Tam jim řekl: „Vezměte si je! A vezměte si i mě! Ale já se vám pomstím, až přijde kluk domů!“ Víte, co to bylo, tohle za komunistů říct!? Vyzvali mu zuby, ale přežil to,“ vyprávěla Božena Jůvová. Pamětnice se neubráníla srovnání s nacistickou ideologií: „Za Němců jsme nenařkali. Táta byl ve stodole a ti Němci, co byli u výmlatu, tak všechno nás nechali sklídit. Nechali nám slepice navíc. Za komunistů jsme dělali jen na pokuty. To byly tak velké dodávky, že nebylo možné to zvládnout,“ popisovala trpce.

JZD České Heřmanice bylo založeno 16. srpna 1957. Josef Němeček ve své knize „Osudy sedláků na Litomyšlsku po roce 1948“ cituje z tehdejších Vesnických novin: „Vzhledem k tomu, že se jedná o obec výrobně důležitou pro náš okres, navštívila tuto agitační kolona, aby pomáhala založení JZD v obci. Po delším trvalém přesvědčování byly získány nové přihlášky.“ Pod tvrdým agitačním tlakem tehdy vstoupila do družstva většina místních rolníků s 90 % obecní výměry. Je možné, že mezi nimi byli i Jůvovi, protože na seznamu kulaků k 1. březnu 1959 už nefiguruje.

V květnu 1960 Vladimíra Jůvu propustili na amnestii. „Statek samozřejmě nebyl náš, to bylo všechno zkonfiskované. Bratr musel platit třicet tisíc, aby tam mohl bydlet. Z kriminálu se vrátil s podlomným zdravím. Nikdy o tom, co zažil, nemluvil. Oni o tom nesměli mluvit. Doma začal pít a kouřit,“ vzpomínala jeho sestra. Vladimír Jůva pak pracoval v JZD České Heřmanice a později se Vladimírovi a Libuši narodila ještě dcera Jitka. Ta však kolem třicátého roku svého věku předčasně zemřela na důsledky otcovy nemoci z ozáření. Těžká práce přivedla Boženina bratra do předčasněho invalidního důchodu. Zemřel 5. února 1983 na následky práce v uranových dolech.

Kuchařkou, pokojskou a uklízečkou na Andrlově Chlumu

Protože Božena Jůvová nebyla členkou JZD, vyvázala se z pracovního poměru a před Vánocemi 1961 šla na výpomoc do restaurace na Andrlově chlumu u Ústí nad Orlicí, kde i bydlela. V hotelu s restaurací byl velký provoz, a to bez zavíracího dne. Organizovaly se tam velké svatby nebo týdenní školení s plnou penzí pro třicet lidí. Božena

tam dělala všechno. „Každý den jsem pracovala od rána do noci. Po vaření jsem uklízela kuchyň, mezi tím pokoje a v noci jsem končila u záchodů. Za tři roky jsem se hodně naučila, a pak mi vedoucí nabídl roční nástavbu v Brandýse nad Orlicí. Každé pondělí jsem tedy jezdila do Brandýsa do školy. Pak jsem řadu let vedla učnice hronovské školy, které u nás měly praxi v rámci své výuky v oboru kuchař-číšník,“ vzpomínala Božena Jůvová. Dodala, že první vedoucí restaurace, manželé Brhelovi, neměli auto, a tak se vše potřebné pro provoz hotelu a restaurace nosilo z Ústí nad Orlicí lesem čtyři kilometry nahoru do kopce v batůžkách. Pamětnice dále vyprávěla, že na Andrlově chlumu byla také meteorologická stanice, takže tam s nimi bydleli ještě dva mladí muži František a Olda. „Provoz jsme táhli ve třech – já, vedoucí a moje nejmilejší učenka Maruška Špičáková z Bystřece. Ta tu hospodskou službu měla v krvi po rodičích. Byly tam tři sály, kde jsme vždy po svatbě drhli parkety. Zažila jsem tam pět ředitelů a všichni mě měli rádi. Říkali mně teta Boženka,“ vzpomínala. Z původních čtrnácti dní výpomoci nakonec bylo přes dvacet let. Řada tehdejších učnic se dodnes ke své „tetě“ hlásí a jezdí za ní.

Všechno, co vím, si vezmu do hrobu

Božena Jůvová zůstala svobodná. Do důchodu šla v roce 1980, ale několik let ještě na Andrlově chlumu vypomáhala. Pak odešla do Českých Heřmanic-Borové domů na statek. V roce 1983 zemřel bratr Vladimír a zanedlouho začala stonat i maminka, o kterou se Božena starala. V 90. letech dostala peníze za prodej pozemků, a tak si koupila garsonku v Litomyšli, kde žila až do roku 2020.

Pamětnice má v sobě energickou, ráznou povahu po tatínkovi. „Já jsem se komunistům vzepřela, tak se mnou vláčeli. Nebála jsem se jich. A za práci jsem se nestyděla. Dělal jsem všechno, znám vidle, hnůj i zednickou lžici. Bylo to hrozné, co jsme prožili. Nikdo nám nepomohl. Šedesát let jsem chodila s bolavou duší, ale nikdo to nepoznal. Víím toho spoustu, a všechno si vezmu do hrobu,“ uzavřela své vyprávění.

V roce 2021 žila u synovce na rodném statku v Českých Heřmanicích-Borové ve výborné mentální a psychické kondici. Vladimír Jůva mladší, který jako roční dítě kdysi v posteli tolik hledal svého zatčeného tátu, se nyní stará o těžko pohyblivou tetu - dvojče svého otce. Každý týden také přijede z Bystřece na návštěvu její oblíbená učenka Marie Černohorská, rozená Špičáková, která Boženku počítá do své rodiny.

A jaké poselství mladé generaci vzkazuje žena, která celý život těžce pracovala a na jejíž duši se podepsal komunistický režim? „Přeju jim, ať jsou zdraví, ať pracují a splácejí si svoje dluhy. A ne ať čekají, až jim rodiče něco dají.“

/M, www.pametnaroda.cz

CHOZENÍ DO KOSTELA

Lidé jsou různí, nestačí jim jen jedna církev. Z toho vznikají komplikace, jelikož těch církví je víc, než dost a lidé věří tolika různým věcem, že jsou z toho nakonec jenom zmatky.

Takže jsou jednak skalní baptisti, kteří věří, že se stane jen to, co se má stát, a nic se s tím nedá dělat. Potom jsou skotští presbyteriáni, které tento názor rozruší do nepříčetnosti. Jedni jako druzí mohou své názory dokázat z bible. A to je další zmatek, aspoň já si to myslím, protože není docela jasné, o čem bible vlastně mluví. Původní baptisti věří, že mají dávat „oběti lásky“, aby mohli platit své kazatele, skalní baptisti věří, že se kazatelům nemá platit vůbec nic. V tomto bodě se dědeček přikláněl spíš ke skalním baptistům.

Všichni baptisti však společně věří v křest, to jest, že se člověk musí nechat skrz naskrz promočit v potoce. Říkají, že bez toho nelze dosáhnout spasení. Metodisti jim říkají, že se mýlí a že úplně stačí trochu pokapat hlavu vodou. Hned před kostelem vytasí každý svou bibli a dokazuje, co věří.

Vypadá to, jako by bible říkala to i to; a když něco řekne, vždycky hned upozorní, abyste to nedělali tím druhým způsobem, nebo skončíte v pekle. Aspoň všichni tvrdí, že to

tak bible říká.

Jeden chlápek, který byl v církvi Kristově, říkal, že když budete říkat kazateli „důstojný pane“, půjdete rovnou do pekla. Říkal, že ho můžete oslovovat „pane“ nebo „bratře“, ale nikdy ne „důstojný pane“. Poukazoval na místa v bibli, z kterých to dokazoval, ale hromada druhých zase dokazovala, taky, z bible, že je lepší říkat „důstojný pane“, jinak skončíte v pekle.

Ten chlápek z církve Kristovy byl v menšině, vždycky ho ukřičeli, jenže byl tvrdohlavý a nevzdával se. Vzal si do hlavy, že každou neděli ráno přijde ke kazateli a řekne mu „pane“. To brzo vyvolalo zlou krev mezi ním a kazatelem. Jednou se před kostelem do sebe pustili tak, až je nakonec museli od sebe odtrhnout.

Zapřísáhl jsem se, že v náboženství nechci mít nic společného s vodou a že kazatele nebudu oslovovat vůbec nijak. Taky jsem to řekl dědečkovi, že to je asi nejjistější, co se dá dělat, protože člověk by mohl snadno skončit v pekle jen podle toho, co o tom v tu či onu chvíli bible říká.

Dědeček říkal, že kdyby Bůh byl takovej zabeďněnec jako tydle pitomci, který se hádají vo suchý z nosu, pak by se v nebi nedalo žít. Což zní docela rozumně.

Forrest Carter: *Škola Malého Stromu*

Tolikrát jsem psal
o olších
a dneska je prvně vidím kvést
Nepřestáváš mě Bože můj
laskavě světem věst

A tuhle cestou do Vydří
prvně jsem viděl květy dubů
Tak laskavě mě Bože ved'
dokud se dívat budu

Ivan M. Jirous

Mahátmy Gándhího se zeptali,
jaké jsou příčiny ničící lidstvo.
Odpověděl:

Politika bez zásad
potěšení bez závazků
bohatství bez práce
vzdělání bez charakteru
obchod bez morálky
věda bez lidskosti
modlitba bez charity.

Je nutné pečovat o vlastní
soudnost.

Před válkou propaganda velebila
Hitlera: „Staví dálnice, vyvádí
zemí z ekonomické krize ...“

Podnikavý muž pan Jaroslav Doleček st. z náměstí vzal kolo a jel se do Německa podívat. Nad stavbou dálnice žasl, ale pak setkal s Židem, utíkajícím z Německa a bylo mu vše jasné. Po Majdanu jsme autem vyjeli na Ukrajinu. Poznali jsme mírumilovné, statečné a pracovité lidi. Řadu našich novinářů a jejich poctivost známe osobně. /V

„My jsme nic nevěděli“, říkali někteří Němci po válce, a někteří Češi po r. 1990. Každý jsme odpovědný za opatřování si pravdivých informací, za to, jaké knihy čteme, u jakých učitelů a kazatelů se celoživotně vzděláváme. Boží vyučování je pro každého přístupné a je zadarmo. /V

PREVENČÍ JE ZÁJEM A POCHOPENÍ

Závislých dětí a mladých lidí na informačních technologiích přibývá i se slábnoucí pandemií, potvrzují odborníci na závislosti. O problému, jenž se bolestně dotýká všech rodin bez rozdílu společenského postavení jsme oověřili s adiktologem Tomášem Jandáčem, který se věnuje právě dětem.

Jak změnila situaci distanční výuka?

Jednoznačně narůstá počet pacientů s hráčkou poruchou nebo nadměrným trávením času na sociálních sítích, v online prostoru. A těžší je i pomoc, protože toto období přineslo v rodinách a životech dětí velké těžkosti a psychické potíže. Dříve nám k pomoci stačily třeba jen tři konzultace, nastavit rodinná pravidla a sledovat, jak se to zlepšilo daří, nebo ne. Teď řešíme složitější rodinné vztahy, úzkostné a afektivní poruchy, deprese i poruchy osobnosti – a směřuje to k dlouhodobějším psychoterapiím.

Závislost na nějaké látce, alkoholu, droze, tomu nějak rozumíme, ale závislost na počítačových hrách, případně sociálních sítích?

U našich dětských a dospívajících pacientů, kteří nedokážou sami utnout čas strávený na sociálních sítích nebo počítačových hrách, identifikujeme toto rizikové chování jako příznak nějakého vnitřního trápení. Ne že se nudí! Životem v tomto prostředí kompenzují nějaký vnitřní problém. Z největší části to bývá neschopnost pracovat s vlastními emocemi. Proto reagují únikem do virtuálního světa, kde to nemusí řešit tak natvrdo. Mívají problémy ve vztazích a často jsou to děti, které byly nějak šikanovány. V online prostoru pak hledají a nacházejí kamarády, kteří mají podobné problémy v reálném světě.

Další skupinu pak tvoří děti, které nezažívají chválu a důkazy „dostatečnosti“ v reálném světě. Třeba jim to nejde ve škole, nebo jsou rodiče příliš nároční. Kluk dostane dvojku a táta mu řekne, že by to měla být jednička. Nebo že anglicky umí každý, tak jak je možné, že ty neumíš? Pocity, že jsou dobří, pak nacházejí v prostředí her, kde můžou nejednou vynikat.

Ale to přece ještě netvoří závislost jako alkohol.

Omyl. Roli v tom hraje tzv. centrum odměny v mozku a funguje to stejně u látkových (drogy, alkohol) i nelátkových závislostí (online prostředí). I za normálních okolností jsme mozky odměňováni za nějaké chování dopaminem, který nám dělá dobře, vyvolává příjemný pocit. Třeba když se napijeme, máme-li žízeň, nebo když se najíme v případě hladu. To není špatně – zachovává to náš život i náš rod, takže do toho patří i sex. Člověk závislý na alkoholu cítí úlevu a příjemný pocit, hned jak se napije – ještě než na něj začne působit alkohol, prvně účinkuje právě dopamin. Alkoholik je vlastním mozky odměněný za to, že si dal skleničku látky, na které je závislý. Podobné mechanismy fungují, když závislý na sociálních sítích

dostane like (ocenění) nebo hráč zprávu v herní skupině „tys ho dobře zmasakroval, seš dobrej“. Neurobiologie je v tom podobná.

Akorát si tím tedy tolik nedevasťují zdraví.

To je mýtus. Neničí si ho přímo tím, že by užíval nějakou látku, ale představte si mladého člověka, který tráví dvanáct hodin denně počítačovou hrou, do níž je úplně ponořený. Neregistruje, že má hlad, a když to zjistí, tak si rozhodně nedá normální jídlo. Ve špagzu sebere čokolády nebo sušenky, které mu dají rychlou energii, čímž zažene hlad, a jde zase znovu hrát. Nebo pije energetické nápoje. Může se dostávat až do stavu, kdy si způsobí metabolický rozvrat. Přičtete k tomu spánkovou deprivaci, když hraje po nocích (třeba na dálku s lidmi z celého světa ze všech časových pásem), aniž by to rodiče vůbec tušili. Tyto děti se pak ocitají v péči pediatrických klinik, somatických lékařů a v některých případech musíme oslovit i dětský detox na psychiatrické klinice.

To si rodiče nevšimnou?

Zkomplikovala jim to zmiňovaná pandemie. Kontrola rodičů byla náročná, protože i výuka se odehrávala v online prostředí. A jednoho dne to celé praskne. Někdy i dramaticky.

Kdy by tedy měli rodiče zpozornět? Jak identifikovat rodiče se problémem?

Dítě uniká ze vztahů, ve kterých dřív bylo. Nechodí tolik za kamarády, je s ním složitější komunikace a doma se začne stranit. Dalším varováním jsou typicky u hráčů her spánkové problémy, únava, usínání ve škole. Začnou mizet čokolády a sušenky, dítě se o sebe přestane starat. Pozornosti pak jistě neujde, že s mobilem a počítačem je pořád. Nedokáže je odložit, a když ho o to požádáte, tak reaguje afektivně: může plakat, vyhrožovat, manipulovat.

V tomto případě asi platí totéž, co u ostatních závislostí: nezústat v tom sami a hledat pomoc, než bude hůř.

Vždycky říkám rodičům: Nebojte se a zvolejte do adiktologické ambulance. Je lepší se poradit – můžeme třeba zjistit, že je to s vašim potomkem v pohodě. Ambulance poskytnou jak poradenství, tak mívají i skupiny pro rodinné příslušníky.

Co se dá dělat, aby to nezašlo tak daleko?

Žít intenzivnější vztah s dítětem, zajímat se o něj, být chápatým rodičem – a na hranicích užívání informačních technologií se domlouvat. Snažit se dítěti porozumět a nebrat sociální sítě jako nepřítel, ale zajímat se, co ho na tom baví, co ho zajímá. I v případě her se ptát: „Můžeš mi vysvětlit, o co tam vlastně jde, co jsi teď okázal, když hraješ tu hru?“ S pomocí vlastního a nehraného zájmu se pak snáze a s pochopením nastavují hranice. Když dáte dítěti ultimativně a rozkazovačně hranice v nějaké hře nebo síti, přičemž ono cítí, že vůbec nevíte, o co jde, tak u něj nemáte respekt. Řekne si: „Ty jo, fotě, vždyť vůbec nic nevíš, tak co já bych tě poslouchal.“ To se nám ukazuje z výzkumu, není to jen nějaký můj momentální postřeh z ambulance.

Když pak dítě zažije naši účast a že „tomu rozumíme“, bere nás více jako parťáky, které může respektovat jako znalce. Bude nám důvěřovat, a pak mu také dává smysl to stavění hranic.

Je ve stavění hranic vhodné i technologické omezení užívání mobilu nebo počítače? Například nastavování časových limitů, po nichž se přístroj odpojí od sítě, nebo se zablokuje některé aplikace?

Používáme je i tady v ambulanci. Bavíme se o nich a nastavujeme je na základě vzájemné dohody. Je to šikovnější než blokovat přístup k internetu na wifi zařízeních, které jej přenášejí. Mobilní zařízení také umějí zobrazit čas strávený na jednotlivých aplikacích – můžeme se na to společně podívat a pak se domluvit na omezeních. Dost ale záleží i na kultuře rodiny. Někde mají třeba krabici s přihrádkami, kam všichni v osm hodin večer odkládají mobil.

Je na místě třeba desetiletému dítěti nastavit „na mobilu“ denně tři hodiny a dost?

Na to není jednoduchá odpověď, protože mobil se stal nejen pracovním, ale také studijním nástrojem. Potřebují ho i do školy. Spíš bych se tedy klonil k tomu, aby rodiče věděli, co na počítači a mobilu dítě dělá, s kým tam je, dbali na jeho dobrý spánek, jídlo a pohyb venku a samozřejmě na živé sociální kontakty mimo okruh rodiny: farní společenství, kamarádi, skautský oddíl, kroužky. Vzniká tak další podpůrná síť vztahů.

Abstinovat se dá od alkoholu, hazardní hry a drog, ale asi nelze úplně abstinovat od počítače a mobilu.

Musíme zvažovat, jaké nároky na pacienta máme a jestli jsou realistické. Například co bychom mohli způsobit, kdybychom jej úplně odřízli od sítě. Sebrat dítěti mobil a počítač by pro něj byla taková sociální smrt. Je to prostě nereálný požadavek, vždyť 83 % obyvatel České republiky používá internet a z toho z velké části k práci nebo ke studiu. Je to něco, co už k nám patří, je to po nás vyžadováno, společností a třeba i školou jako povinnost, nutnost. O úplné abstinenci od těchto zařízení s našimi pacienty vůbec nemluvíme. Mluvíme o redukci času, plánování času a možná se bavíme o tom, které sociální sítě nebo aplikace používat a které třeba ne.

Jiří Macháně, KT

Ježíš nás nezve na svou cestu kříže proto, abychom ho oplakávali, nýbrž abychom změnilí své smýšlení a jednání. Chce nám odejmout srdce kamenná a dát nám srdce z masa, srdce skutečně lidská, schopná odvahy k lásce. Tomáš Halík

Všichni chceme být slyšeni.

I Bůh.

Milující i milovaný touží po vzájemném porozumění.

Blahoslavení milosrdní, neboť oni jdou milosrdenství. (Mt 5: 7)

UKRAJINA MUSÍ VYDRŽET, RUSKO SE ŘÍTÍ DO PROPASTI

rozhovor s Karlem Schwarzenbergem

Když Sověti v 60. letech začali na Kubě umísťovat rakety, tak se to Američanům také nelíbilo a hrozil jaderný konflikt. Není to stejné, že se Rusům nelíbí za humny jednotky NATO?

Nikdo nechtěl na Ukrajině umísťovat rakety. Mohlo se jednat, že Ukrajina bude Aliancí chráněná, ale že tam nebudou žádné rakety. Šlo to domluvit. Promiňte, chápu, že jako novinář se takto ptáte, ale nelze klást rovnítko mezi Putina a americké prezidenty se všemi jejich nevýhodami. Přece jenom jsou to většinou demokraté, a to je něco jiného než vyslovený kágébák a zločinec. Pardon, to je něco jiného.

Já to odlišuji. V USA přinejmenším dodržují zásadu dvě volební období a dost. Putin je u moci dlouho a chce se ještě udržet.

Samozřejmě, demokracie má jisté výhody. V Rusku se u moci udrží jen dravec.

Mohou si za to sami Rusové, že to dopustili?

Částečně, ale my jsme tomu trochu pomohli. Nechali jsme ho moc vyrůst. Měli jsme nebezpečí poznat dřív a podle toho jednat. Už v případě Čečenska a poté Gruzie jsme jim měli pomoci se bránit a nekoukat do jiného koutu.

Když se vrátím k Ukrajině. Pokud vydrží, co se pro ni změní?

Bude záležet na Západě, jestli se k pomoci odhodláme. Podle mého bude nutný nějaký Marshallův plán. Američané i Evropa by tam měli společně investovat a hospodářsky dát Ukrajinu do pořádku. Mohlo by tam být lépe než dřív.

Je dobře, že se Ukrajina brání?

Určitě, pomůže to nejen jejich národnímu uvědomění, ale i reputaci ve světě. Díky své obraně získává Ukrajina ve světě úplně jiný obraz, než měla předtím. U nás žila pověra, že Ukrajinci jsou taková druhořadí Rusové. Měli bychom se z toho poučit. Rakušané za monarchie měli stejný pohled na nás: uklízečky, cihláři a zedníci. Říkali, že Češi jsou národ služebníků, ale když jsme se za svou věc postavili a bránili jsme se, tak nás začali brát vážně.

Trochu to připomíná i druhou světovou válku. Británie i Francie v klidu podepsaly mnichovskou dohodu, kterou odvolaly, až když Kubiš s Gabčíkem zabil Heydricha a nacisté vypálili Lidice a Ležáky.

Protože nás začaly brát vážně. To musí být vždycky krveprolití, aby nás bral

Západ vážně? Nejde jen o Západ, to bylo všude. Benito Mussolini, který neměl vůči Čechům předsudky, napsal divadelní hru o Janu Husovi, protože ho obdivoval, tak po Mnichovu řekl, že národ, který se nebrání, nemá právo na existenci.

Co říkáte na solidaritu, s kterou v Česku přijímáme ukrajinské uprchlíky?

Bohudíky. A také návštěva premiéra Petra Fialy v Kyjevě je správný krok.

Nebyl to zbytečný risk?

Ne.

Co kdyby ho tam zabili?

Tak bychom si zvolili nového premiéra.

Nebyla by kvůli tomu třetí světová válka?

Ne. Ta by byla, jen kdyby zabili Bidena. Náš premiér není bohužel tak důležitý.

Jak dlouho myslíte, že vydržíme bez reptání Ukrajincům pomáhat?

Obávám se, že maximálně půl roku. Pak začneme bručet, ale myslím, že budeme dál pomáhat.

Když před sedmi lety začala uprchlická krize kvůli syrské válce, tak se nikdo s pomocí uprchlíků nepřetrhl. Proč ta změna?

Tam šlo o Syřany, Iráčany, Afghánce, to jsou pro nás cizí lidé, ale Ukrajinci jsou nám blízcí, mnoho z nich tady léta pracuje. Jsou to výborní pracovníci. Mají nám srozumitelný jazyk.

Nevysmějí se nám teď na Západě, když budeme chtít pomoci, poté, co jsme odmítali uprchlické kvóty?

Někteří si to budou myslet, ale nahlas to neřeknou. Pomůžou, ale asi ne moc.

Co říkáte na otočku prezidenta Zemana? Ten v předvečer invaze ještě tvrdil, že Rusové na Ukrajinu nepůjdou, protože by byli blázni, a informace tajných služeb USA označil za blamáž. Ted' se za to omluvil.

Taky jsem se mýlil, protože jsem si také myslel, že Putin není blázen, aby šel do války.

Pan prezident Zeman má velmi vyvinutý instinkt pro to, co si lidé myslí. A dobře poznal, že kdyby se teď postavil na ruskou stranu, tak ztratí u českého obyvatelstva všechny sympatie. Ale myslím, že ho to skutečně pobouřilo, to mu neberu.

K PŘÍPRAVĚ NA BOHOSLUŽBY O NEDĚLÍCH A SVÁTČÍCH

neděle 10.4.

8 h. Lukavice
9 Mistrovice
9.30 Orlice
15 Mistrovice
15 Letohrad

Květná

Iz 50-4-7 Ž 22
Flp 2,6-11
L 22,14- 23,56
- bohoslužba smíření
- bohoslužba smíření

Zelený čtvrtek
Velký pátek

18 h. Letohrad
15 h. Letohrad

neděle 17.4. SLAVNOST ZMRTVÝCH- VSTÁNÍ PÁNĚ

5 h. Orlice	1. Gn 1,1-2,2	Ž 104
	2. Gn 22,1-18	Ž 16
	3. Ex 14,15-15,1	
	4. Iz 54,5-14	Ž 30
	5. Iz 55,1-11 Iz 12,2-6	
	6. Bar 3,9-15.32 - 4,4	Ž 19
	7. Ez 36,16-17a.18-28	Ž 42
	8. Řím 6,3-11	Ž 118
	9. L 24,1-12	

po bohoslužbě společná snídaně v Orlovně
10 h. Letohrad

sobota 23.4.

18 Letohrad

neděle 24.4.

2. velikonoční

8 h. Lukavice
9 Mistrovice
9.30 Orlice

Sk 5,12-16 Ž 118
Zj 1,9-19
J 20,19-31

sobota 30.4.

18 Letohrad

neděle 1.5.

3. velikonoční

8 h. Lukavice
9 Mistrovice
9.30 Orlice

Sk 5,27-41 Ž 30
Zj 5: 11-14
L 21,1-19

sobota 7.5.

18 Letohrad

neděle 8.5.

4. velikonoční

8 h. Lukavice
9 Mistrovice
9.30 Orlice

Sk 13,14-52 Ž 100
Zj 7,9.14b-17
J 10,27-30

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv, Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741